

Výsadby ovocných stromů

Radim Lokoč

...dárce plodů

...dárce plodů

...dárce plodů

...místo života

...místo života

...součást historie

Velké Heraltice

„Ovocné zahrady, nacházející se u každého i menšího stavení, dosvědčují, že Slezané ovocné stromy milovali a zahradu za přirozenou součást své usedlosti považovali,“

...součást historie

Chuchelná

„Zahrady zakládaly se nejen pro užitek, ale i pro okrasu stavení, pro radost, příjemný pobyt a milý odpočinek jeho obyvatelů v době letní. Ovocné stromy požívaly veliké úcty a za starých časů nebylo slyšeti, že by kdo ze zlomyslnosti strom poškodil.“

...součást historie

Bohuslavice

...součást historie

Háj ve Slezsku - Lhota

...součást historie

Petřkovice

...součást historie

Petřkovice

...součást historie

Hať

„V zahradách byly zastoupeny druhy letní, podzimní i zimní, aby počínajíc od raného ovoce v červenci bylo v hospodářství nepřetržitě čerstvé ovoce k přípravě pokrmů stále pohotově. Častým důvodem je dnes také absence vhodného sklepa pro skladování ovoce.“

...spolutvůrce krajiny

Brumovice

...spolutvůrce krajiny

Hněvošice

...spolutvůrce krajiny

Služovice

...spolutvůrce krajiny

sad - Loděnice

...spolutvůrce krajiny

sad - Oldřišov

...spolutvůrce krajiny

sad - Štěpánkovice

...spolutvůrce krajiny

polní sad - Lhotka u Litultovic

...spolutvůrce krajiny

polní sad - Bělá

...spolutvůrce krajiny

polní sad - Hať

...spolutvůrce krajiny

zahrada - Stěbořice

...spolutvůrce krajiny

zahrada - Bohuslavice

...spolutvůrce krajiny

zahrada – Malé Hoštice

...spolutvůrce krajiny

alej - Štáblovice

...spolutvůrce krajiny

alej - Strahovice

...spolutvůrce krajiny

solitérní stromy – Hať, Darkovice

... studnice pestrosti

... studnice pestrosti

- *František Myslivec – Starý způsob hospodářství na Opavsku(1933) – názvy odrůd pěstovaných na Opavsku v 19. století:*
- Jablka:
 - jednotné pojmenování v celém kraji měla jablka: *Panenská, Kočí hlavy, Kožuchy, Míšenská, Sladká, Sklenky, Štěrkotiny a Vinná*
 - pod různými názvy se vyskytovala jablka: *Raná, Hanuvky* (někde se jim říkalo *Svatojánské*, jinde *Sláďata*), *Hrabovské, Písánky, Papírky, Jadrničky* (někde je nazývali *Fajně špizeple*, jinde *Valduvky, Ovčí nosy* nebo *Ovčí hubičky*), *Kuželky* (někdy taky *Špizeple*), *Červená, Hedvábná, Šípulky a Vindlíky*
 - odrůdy s místními názvy a rostoucí jen v některých obcích: *Jadrnáče, Kvardlíky, Kyselá, Michalská, Nebeská, Pleskanky, Šimoradská, Tvarůžky, Tyčky, Zimní* (také *Ziminky*)
- Hrušky:
 - jednotné pojmenování v celém kraji měly hrušky: *Margetinky* (*Margetky, Rané, Svatojánské*), *Jakubinky* (*Kulatinky*), *Šidelky, Ovesninky* (*Ovsinky, Vavřinky, Domiminky*), *Bartolomějky, Cibulinky* (*Fikuvky*), *Muškatelky, Meduvky* (*Cukerinky*), *Lemonky* (*Citronky*), *Sklenky* (*Sklenárky, Džbánky*), *Okruhlinky, Václavinky, Báby* (*Babůvky, Tvarůžky*), *Potáče, Dule, Zimuvky* (*Oziminky*),
 - odrůdy s místními názvy a jen v některých obcích rostoucí: *Rybuvky, Kleštinky, Kořeňuvky, Křemeňuvky* (též *Kamýčky, Kaménky*), *Krvavinky* (někde taky *Červenky*)
- Slívy:
 - *Švestky, Psirky* (*Psinky*), *Hlušice, Medunky, Kulovačky* (všeobecně zvané *Prcalky*), *Kobylinky* (*Kobylinky*), *Blony* (*Blumy, Durancie*), *Uherky, Špendlíky*

...nositel symboliky

...*inspirace umělců*

Píseň o jablku

Oskar Man

Léto, když zpívá
o svatbách jabloní
Strom plod už skrývá,
domovem zavoní.
Bubínek mládí
z prohraných her
zní mi dál kdesi v
zahradách,
když slunce zapadá.
V srdci mi zabuší
a tma je jak tér,
lepí se na duši,
nedá mi spát

Prý osud dříme
o zlatých parménách
Jak málo víme,
jabluňko zelená
O dnech, co přijdou,
vzít si náš čas
Krájí plod ruka matčina,
vše znovu začíná
Něco však pomine,
zůstal mi vzkaz
Jadérko jediné
na dlani mám

Mapování starých a krajových odrůd východiska a zdroje

- Historické záznamy
 - Kyjovická kronika - kronikář Miroslav Grygar zaznamenal všechny odrůdy ovoce, které se vyskytly na místní výstavě v Kyjovicích (380 m.n.m.), kde bylo vystaveno 350 vzorků 80 odrůd
 - seznam vystavovaných vzorků ovoce z výstav Základní organizace Českého zahrádkářského svazu v Kravařích a Velké Polomi v letech 1961 – 1980 – 153 odrůd jabloní a 48 odrůd hrušní!
 - literatura – Myslivec, Dohnálek, Kamenický
 - archivní záznamy – nabídkové listy ovocných školek, seznamy nakoupených a pěstovaných odrůd na panství Lichnovských
- Orální historie, rozhovory
- Terénní průzkum – pomologické určování

Nalezené krajové odrůdy na Opavsku a Hlučínsku

Jabloně:

- 'Kočí hlava' nebo 'Kočí pala' (Bohuslavice a Hať)
- 'Kolarčíkovo' (Kozmice)
- 'Kubík' (Hať a Kravaře)
- 'Kuželek' nebo 'Červený kuželek' (Hať)
- 'Mizaura' (Hněvošice)
- 'Ovčí nosy' (Hať)
- 'Panenka' nebo 'Panenské' (Hlučín)
- 'Sládě' nebo 'Sladke Jabko' (Hať, Hlučín, Markvartovice)
- 'Vinné'
- 'Žimove' (Hať)

Mizaura

Kubík

Vinné

Major

Ovčí nosy

Červený kuželek

Žimové

Kočí hlava

Nalezené krajové odrůdy na Opavsku a Hlučínsku

Hrušně:

- 'Cebula' (Borová)
- 'Cukrůvka'
- 'Jakubinka' – 2 typy
- 'Margetinka'
- 'Medunka' nebo 'Meduňka' (Hať)
- 'Okruhlinka' nebo 'Okruhlanka' (Darkovice, Háj ve Slezsku)
- 'Ovesninka' (Dobroslavice)
- 'Plaskarka' (Bolatice)
- 'Žňuvka' (Hať)
- 'Hnilička' (Strahovice, Píšť)

Jakubinka

- nejranější hruška v místním sortimentu, jejíž název je odvozen od doby zrání (kolem svátku sv. Jakuba v půli července).
- pěstuje se zde *od nepaměti* (říkalo se jí také *Kulatinka*)
- „*Hrušky malé, kulaté, zelené, později žluté. Jedny jsou menší více zelené, méně šťavnaté, druhé větší, žlutější, šťavnatější, oboje chuti méně význačné. Jsou-li uvařené, jsou příjemné.*“ (Myslivec 1933:123)
- stromy dosti velké, typického habitu s velkým množstvím plodonosných větviček na větvích
- lze požívat s celým jádřincem, i zavařovat celé plody.

Margetinka (Margaritka)

- kdysi oblíbená letní odrůda (lidově také *Margetky, Rané, Svatojánské*)
- plody uzrávají hromadně, najednou
- kulovity tvar koruny
- Myslivec: „... *hrušky menší, podlouhlé, barvy zelené, později žlutavé, na hořejší části hustě, tmavočerveně tečkované, nebo tmavočerveně polité, chuti příjemné.*“

Cebula / Cibule

Neurčeno / Okruhlínka

Ovesninka

Plaskarka

Mollebusch

Německá národní bergamotka ?

Nagevicova / Šídelko / Vínovka

Žnovka

Cukrůvka

Krvavka ze Lhoty

Genofondový sad ovocných dřevin Opavska ve Lhotě u Háje ve Slezsku – 28 stromů jableoní a hrušní – výběr starých a krajových odrůd v minulosti pěstovaných na Opavsku. Sad byl založen roku 2012 v areálu Mlýna u vodníka Slámy, jeho součástí je naučná stezka.

Genofondový sad ovocných dřevin Opavska a Hlučínska – Školní sad v Oldřišově – 48 stromů jabloní, hrušní, slivoní – výběr starých a krajových odrůd pěstovaných v minulosti na Opavsku a Hlučínsku. Sad byl založen roku 2012, slouží k výuce žáků v Základní škole Oldřišov.

Genofondový sad ovocných dřevin Hlučínska ve Vřesině – 132 stromů jableň, hrušň a slivoní – výběr starých a krajových odrůd pěstovaných v minulosti na Hlučínsku. Sad byl založen roku 2013, v následujících letech byl dosazován a roubován.

Genofondový sad ovocných dřevin ve Lhotce u Litultovic – 46 stromů třešní , višní a slivoní – starých a krajových odrůd pěstovaných v České republice (jedna z mála sbírek třešňových odrůd u nás). Sad byl založen roku 2016, 24 volných pozic, na něž budou v následujících letech dosázeny staré odrůdy třešní a slivoní.

Genofondový sad ovocných dřevin v Bolaticích-Borové – 35 stromů jableň, hrušň a třešň – starých a krajových odrůd pěstovaných na Hlučínsku a Opavsku. Sad byl založen roku 2017.

„...I kdybych věděl, že se zítra svět rozpadne na tisíce kousků, ještě dnes bych zasadil strom.“

Martin Luther